

Nuorittajoen valuma- aluesuunnitelmat

Virpi Thornton, Teemu Yliselä ja Jani Antila

Ennallistajat Group Oy

15.10.2026 maanomistajatilaisuus

Sisällys

- Vesiensuojelusta yleisesti
- Hankkeen tavoitteet ja kohdealueet
- Menetelmät ja alustavat tulokset
- Rahoitus ja maanomistajan hyödyt

LEADER

Oulun Seutu

Euroopan unionin
osarahoittama

Metsäkeskus

Elinvoimakeskus

ENNALLISTAJAT.fi

Vesiensuojelusta ja ennallistamisesta yleisesti

Vesiensuojelun keinot valuma-alueella

- Yleisesti tehokkaat:
 - **Soiden ennallistaminen**
 - Oikein mitoitettut kosteikot
 - Luontaisten uomien palautukset
- Muita mahdollisia toimia, mutta vaikutukset usein paikallisia:
 - Pohjapadot
 - Putkipadot
 - Laskeutusaltaat
 - Eroosiosuojaukset
 - Uoman luonnonmukaistaminen

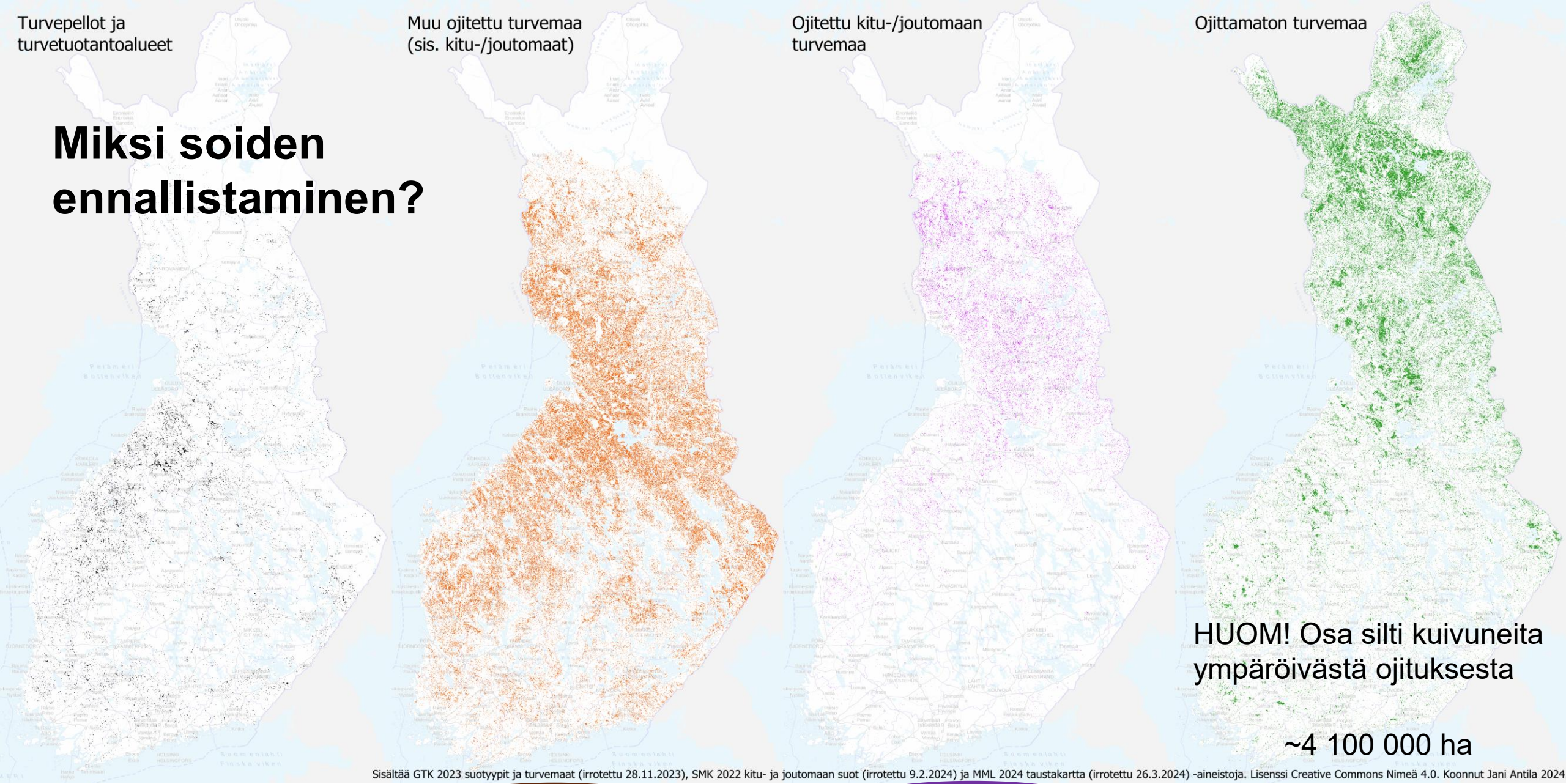
Turvepellot ja turvetuotantoalueet

Muu ojitettu turvemaa (sis. kitu-/joutomaat)

Ojitettu kitu-/joutomaan turvemaa

Ojittamaton turvemaa

Miksi soiden ennallistaminen?

HUOM! Osa silti kuivuneita ympäröivästä ojituksesta

~4 100 000 ha

~400 000 ha

~4 700 000 ha

~700 000 ha

Sisältää GTK 2023 suotyyppit ja turvemaat (irrotettu 28.11.2023), SMK 2022 kitu- ja joutomaan suot (irrotettu 9.2.2024) ja MML 2024 taustakartta (irrotettu 26.3.2024) -aineistoja. Lisenssi Creative Commons Nimeä 4.0. Koonnut Jani Antila 2024

Mitä on seurannut ojituksesta?

- Eroosiota
- Kiintoainehuuhtoumaa
- Ravinnehuuhtoumaa
- Humusta ja vesien tummumista
- Turvekerroksen madaltumista
- Hiilidioksidipäästöjä maaperästä
- Vesien virtausreittien ja virtaamien muuttuminen
- Suolajiston heikkenemistä ja jopa uhanalaistumista
- Puuston kasvua

Mitä on seurannut ojituksesta?

- Eroosiota
- Kiintoainehuuhtoumaa
- Ravinnehuuhtoumaa
- Humusta ja vesien tummumista
- Turvekerroksen madaltumista
- Hiilidioksidipäästöjä maaperästä
- Vesien virtausreittien ja virtaamien muuttumista
- Suolajiston heikkenemistä ja jopa uhanalaistumista
- Puuston kasvua

Soiden ennallistamisella monia hyötyjä

- Voidaan estää turvekerroksen hidas hajoaminen ja vapautuminen ilmakehän hiilidioksidiksi
- 10 cm turvekerroksessa yhtä paljon hiiltä kuin 100 m³/ha puustossa
- Myönteisiä vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen
 - Linnut
 - Suokasvillisuus (lakat/hillat)

Suot ovat valuma-alueen pesusieniä!

**Pidättävät ja suodattavat
vähentäen kuormitusta ja
tulvia**

Kohteet ja menetelmät

- Potentiaalisia kohteita etenkin kitu-/joutomaan suot, jotka ovat jo muutenkin poissa metsätalouskäytöstä
- Myös metsätalouskäytössä olevia kohteita, jos maanomistaja niin toivoo
- Tärkeää tavoitella ekologisesti yhtenäisiä suokokonaisuuksia, mutta vesiensuojelussa myös pienialaiset kohteet voivat olla tärkeitä
- Menetelmiä, joita sovelletaan kohdekohtaisesti
 - Ojien täyttö
 - Padot
 - Johdeojat
 - Puuston poisto

Tarvitseeko ennallistaa?

- Metsänkasvun kannalta toimimaton oja
- Suon vesitalouden kannalta toimiva oja
- Vesi virtaa ojaan kasvaneen huokoisen rahkasammalen ali ja läpi
- Eli kyllä on perusteltua ennallistaa, mutta ei toisaalta ole ojana pahimmasta päästä
- Tällaisia oja yleensä vain vähäisillä vesimäärillä

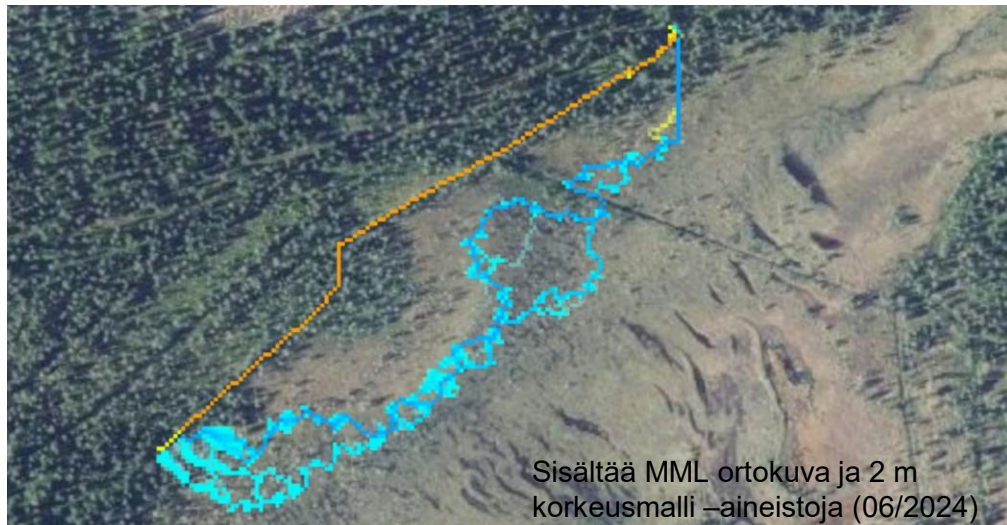

Vesienpalautus ennallistamismenetelmänä

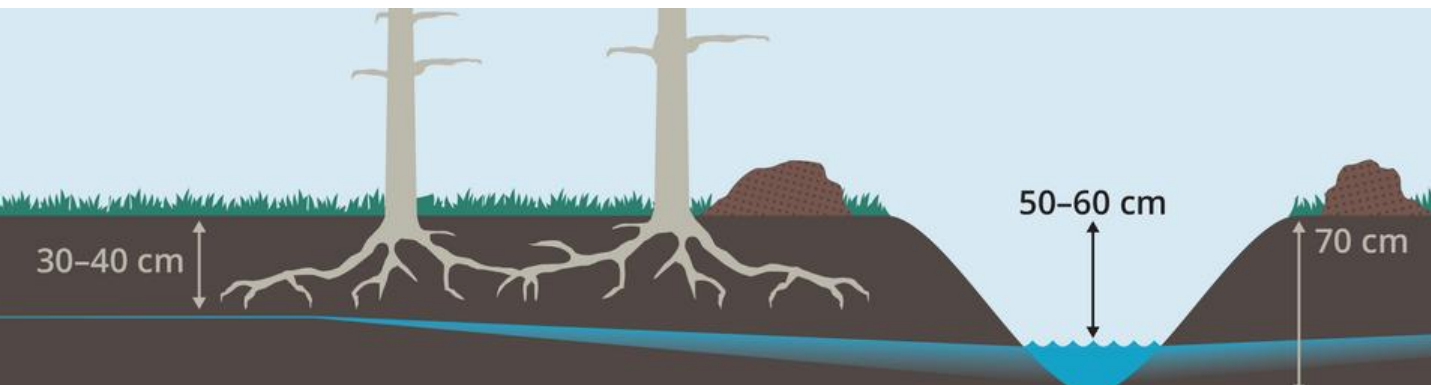
- Joskus tarvitaan kompromisseja esimerkiksi ympäröivän maankäytön vuoksi
- Vesi valuu kaivetun ojan sijasta pintavaluntana kasvipeitteisen suon läpi
- Palauttaa suon luontaisen valuma-alueen vedet ja ennallistaa suota
- Tyypillisesti kitu-/joutomaan soita
- Huomattavan kustannustehokas

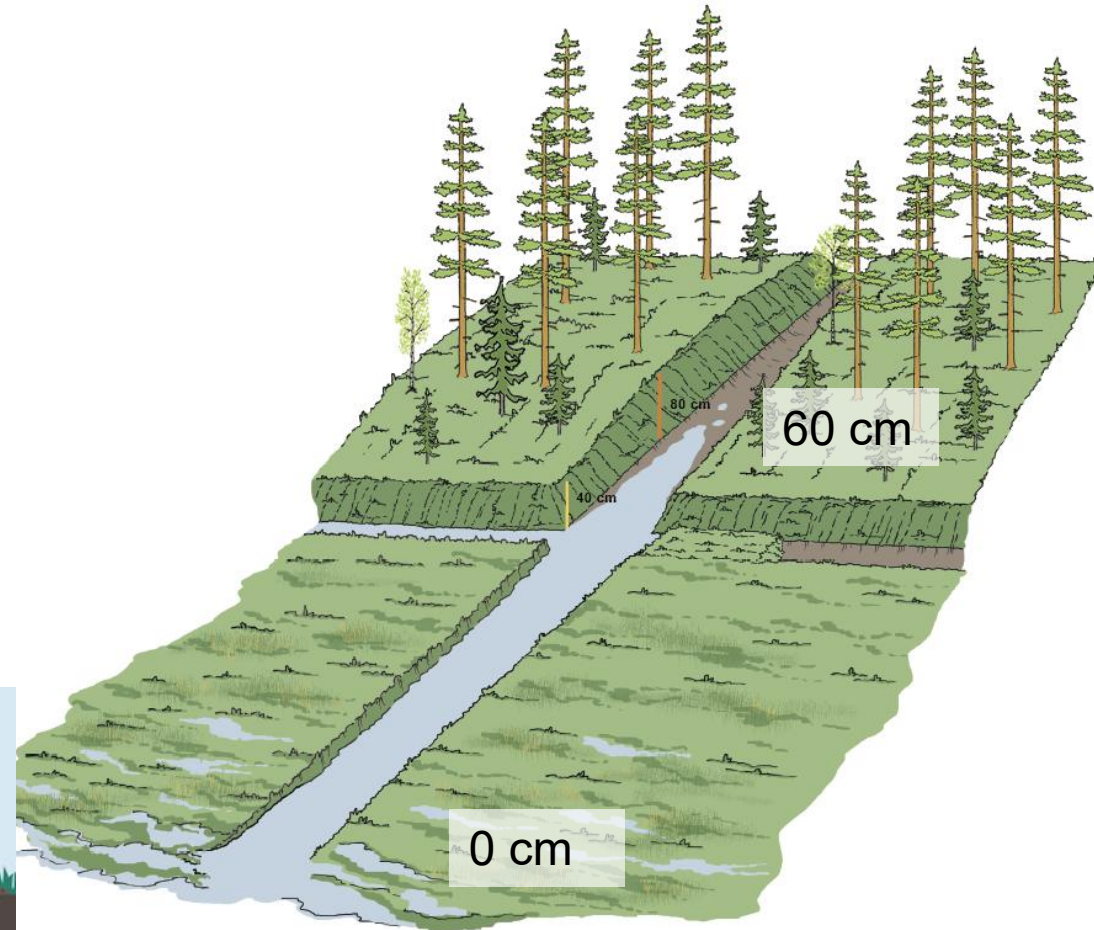
Kuva: Jani Antila, Metsänhoidon suositukset, Tapio 2024

Kuivavaralla vältetään vettymishaitat

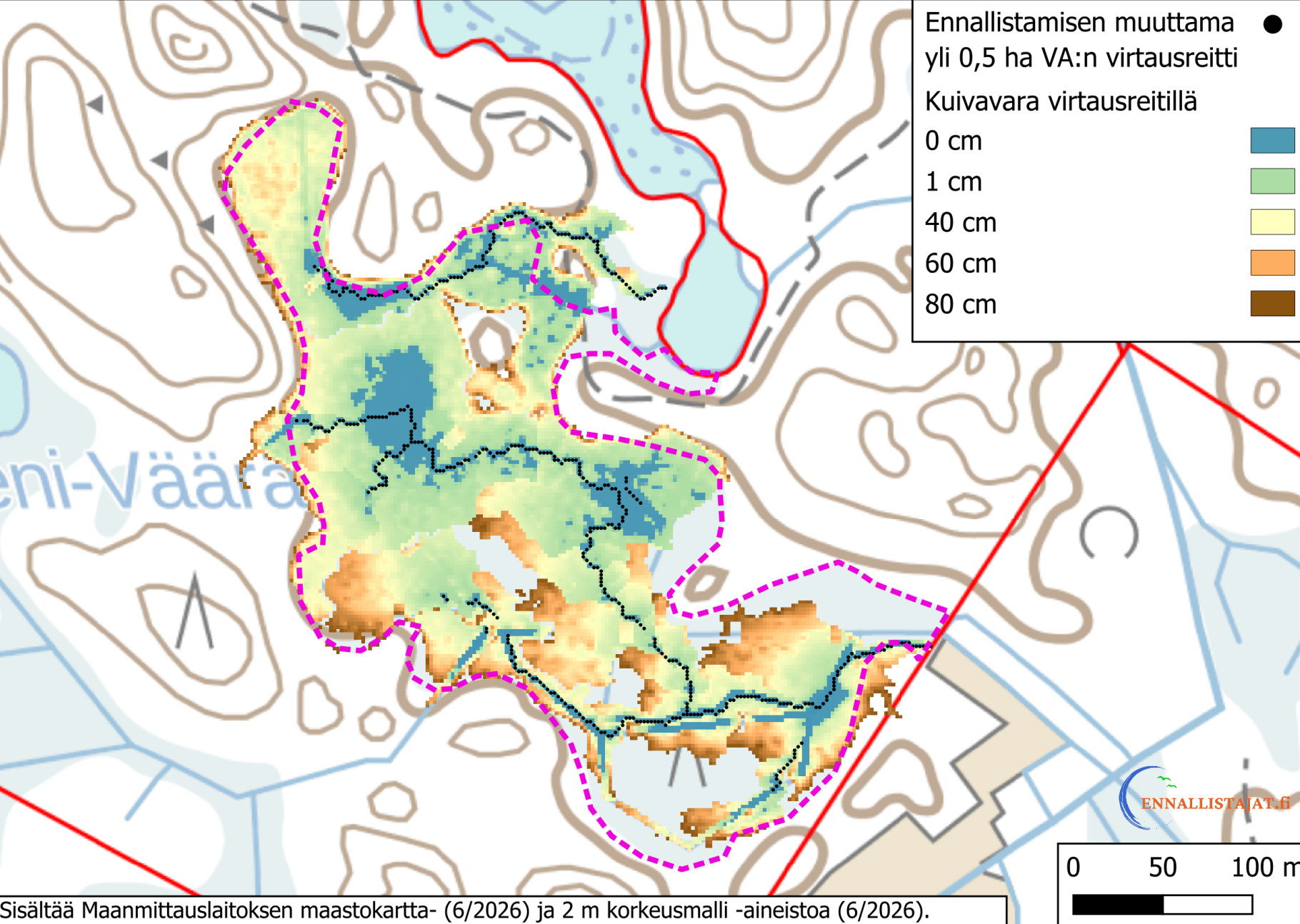
- Kitu-/joutomaille suunniteltuna vesienpalautuksesta ei yleensä synny vettymishaittoja
- Johdeojan pituuden avulla pystytään määrittämään metsätalouskäyttöön jäävän alueen kuivavara hyvin tarkasti
- Luonnonvarakeskuksen tutkimusten perusteella 30-40 cm vedenpinnansyvyys riittää puustolle
→ n. 40-60 cm kuivavara

Kuva: Metsänhoidon suositukset, Tapio 2024

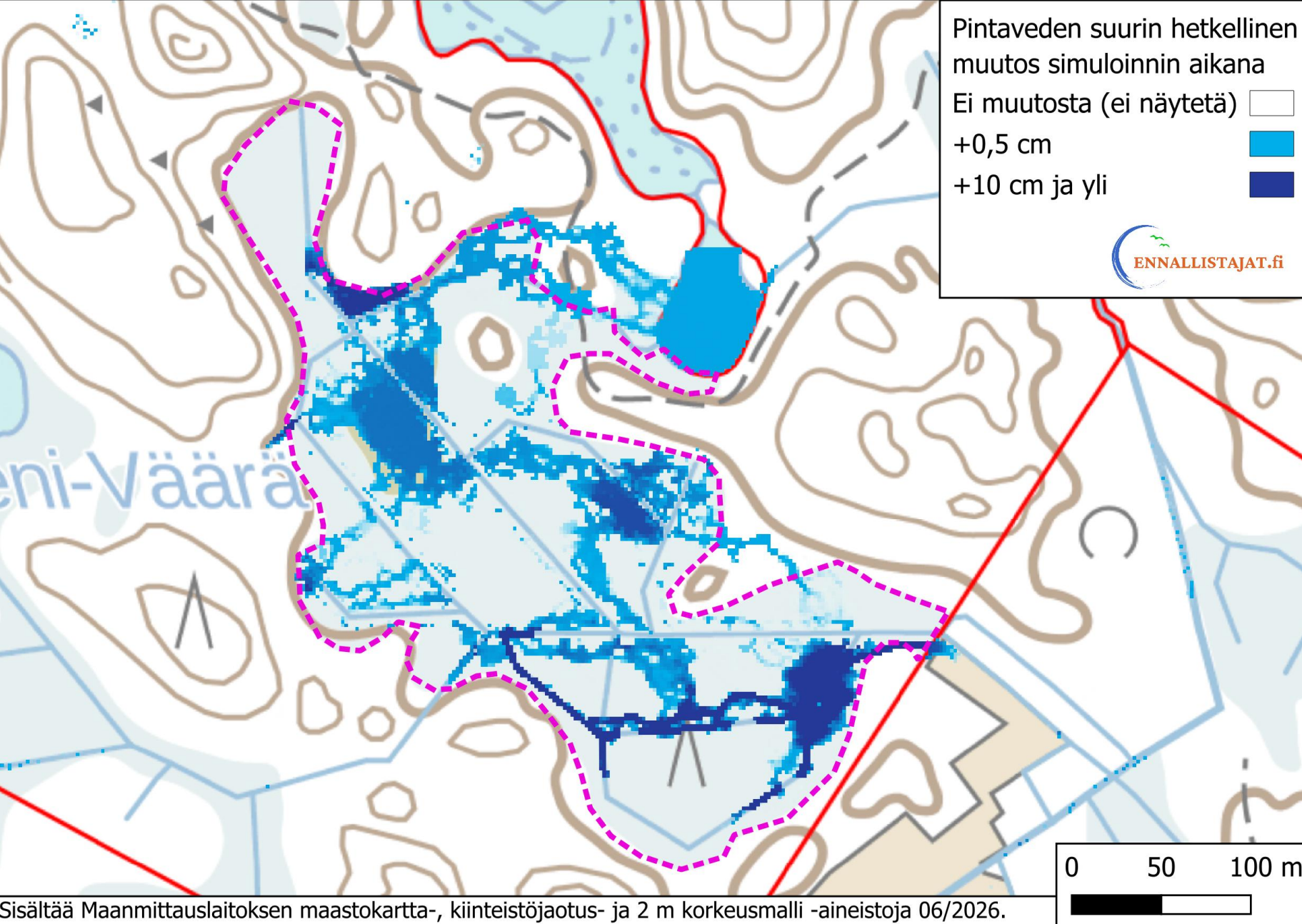

Kuva: EPO-ELY HELMI/VESPA-hanke, piirtänyt Juha Varhi.

Kuivavaralaskenta

- Paikkatietopohjaisesti pystymme mallintamaan kuivavarat myös koko ennallistamisalueelle.
- Kuvan esimerkissä vaikutukset rajautuvat melko tarkasti suunnittelualueen sisälle.

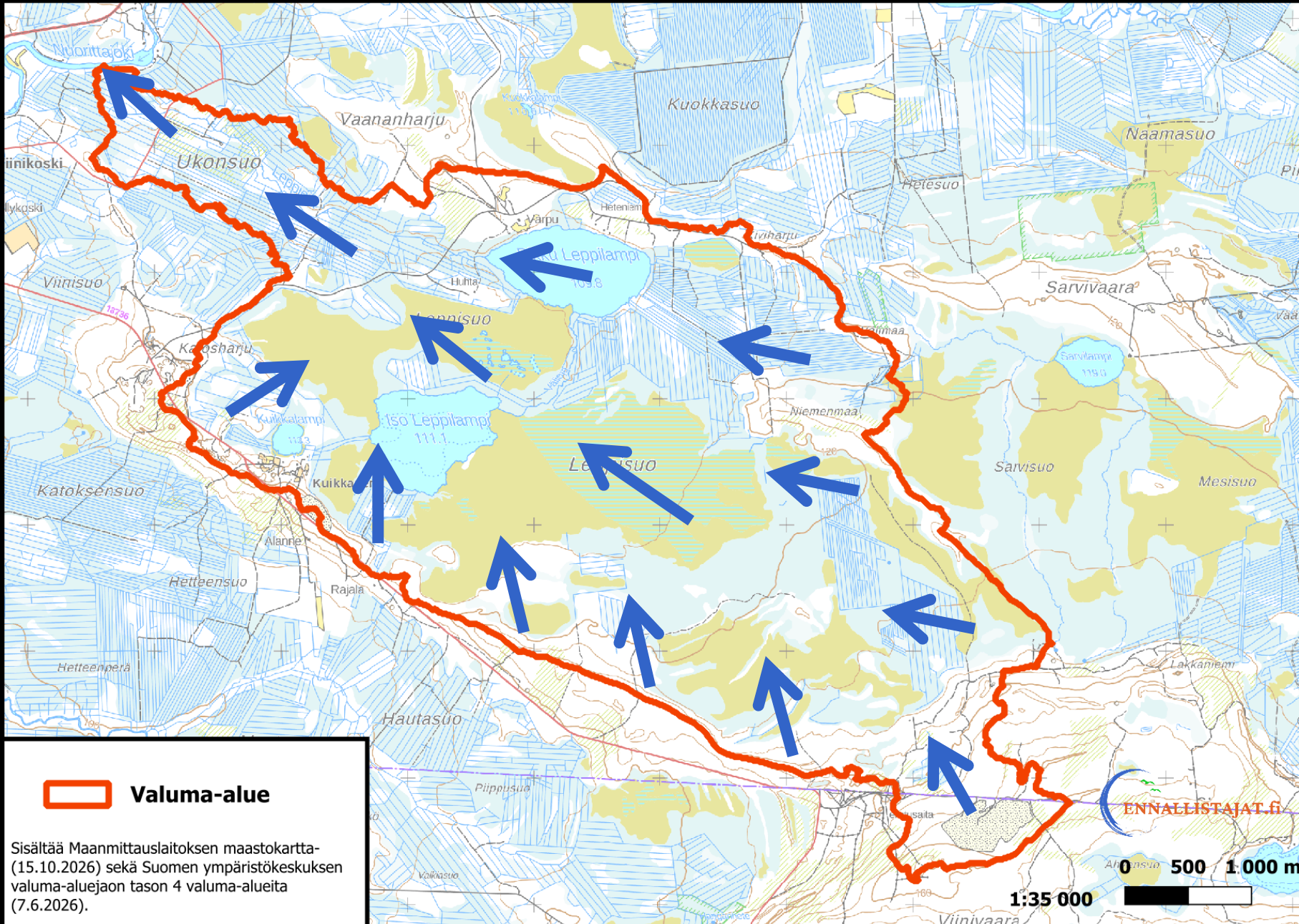

Pintavesisimulointi

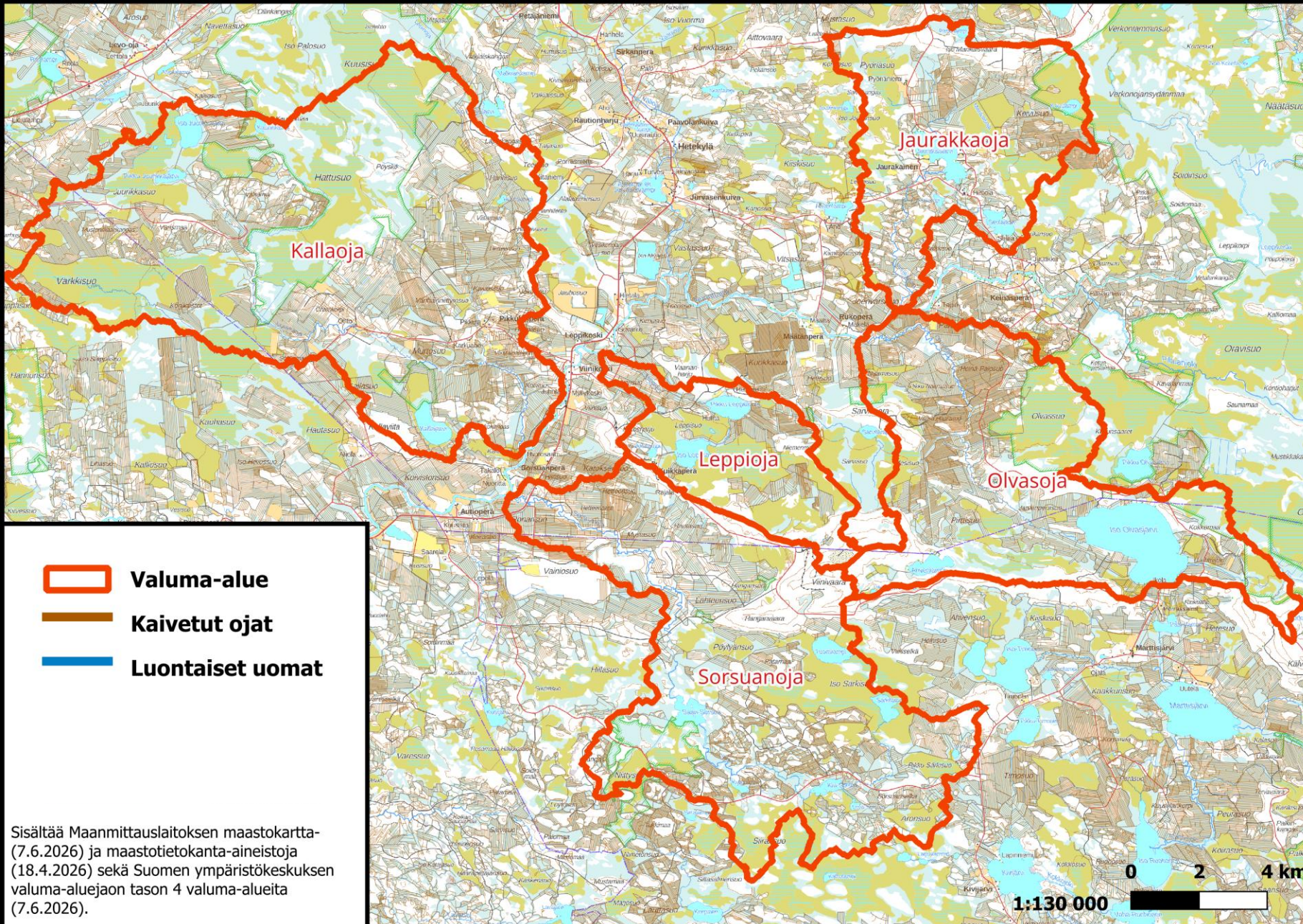
- Pintavesisimuloinnilla arvioidaan tulva-aikaista vesienvirtausta

Mikä on valuma-alue?

- Valuma-alue on alue, jolta vedet virtaavat samaan järveen, jokeen, suohon tai muuhun valittuun purkupaikkaan.
- Maaston korkeuserot ohjaavat veden kulkua ja määrittävät valuma-alueen rajat.
- Valuma-alueeseen kuuluvat myös metsät, suot, pellot ja rakennetut alueet.
- Siksi vesistön tilaa parannetaan myös sen ympäristössä, ei vain rannalla tai uomassa.

Hankkeen tavoitteet ja kohdealueet

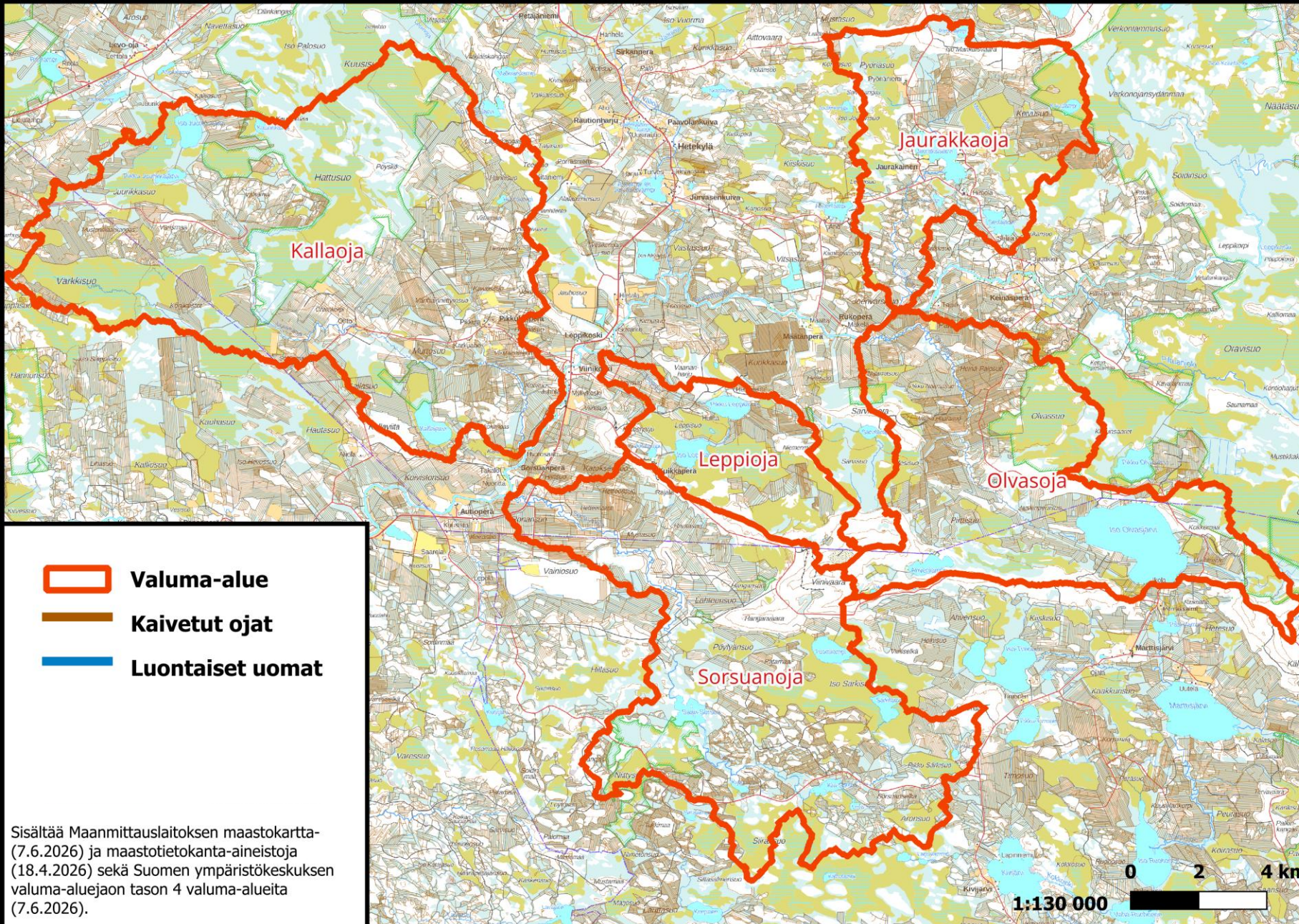
Sisältää Maanmittauslaitoksen maastokartta-
(7.6.2026) ja maastotietokanta-aineistoja
(18.4.2026) sekä Suomen ympäristökeskuksen
valuma-aluejaon tason 4 valuma-alueita
(7.6.2026).

Tausta

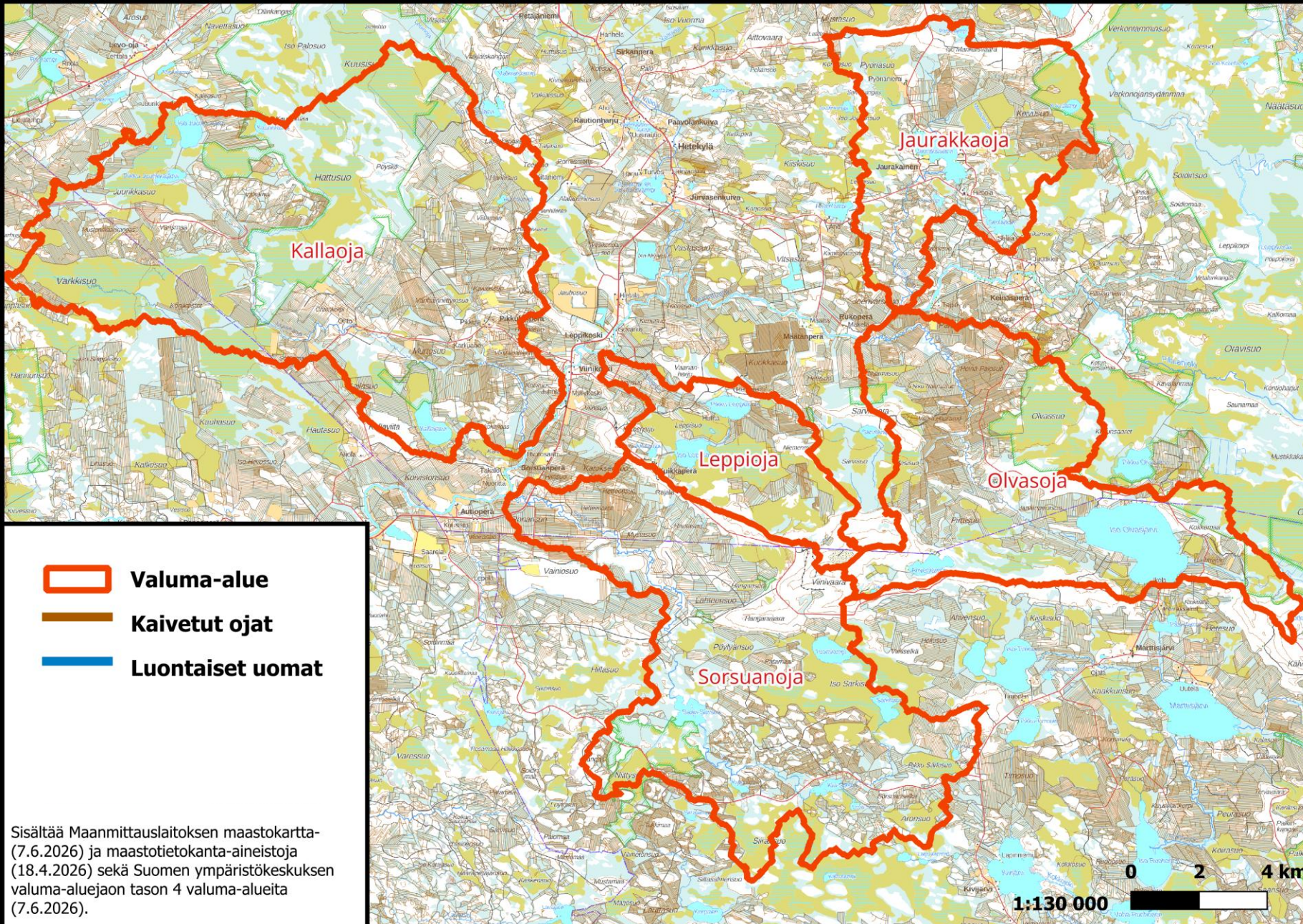
- Suunnittelualueina Kallaojan, Leppiojan, Olvasojan ja Sorsuanojan valuma-alueet Nuorittajoen alaosaalla
- Tilaaja ja hankkeen vetäjä Kiiminkijoki ry
- Rahoitus Lapin elinvoimakeskukselta
- Yhteistyötä Metsäkeskuksen KIVAKO-hankkeen kanssa
- Lisäksi erillisessä Hetekylän osakaskunnan hankkeessa Jaurakkaojan valuma-alue Oulun seudun Leaderin rahoituksella.

Tavoitteet

- Laatia valuma-
aluesuunnitelma, joka edistää
vesiensuojelua,
vesienhallintaa,
ilmastokestävyyttä ja luonnon
monimuotoisuutta.
- Tunnistaa mahdolliset
toimenpiteet, priorisoida
kustannustehokkaimmat ja
edistää toteutusta yhdessä
maanomistajien kanssa.
- Arvioida
paikkatietopohjaisesti
virtavesikunnostusten tarve
Sorsuanojalla ja Olvasojalla.

Sisältää Maanmittauslaitoksen maastokartta-
(7.6.2026) ja maastotietokanta-aineistoja
(18.4.2026) sekä Suomen ympäristökeskuksen
valuma-aluejaon tason 4 valuma-alueita
(7.6.2026).

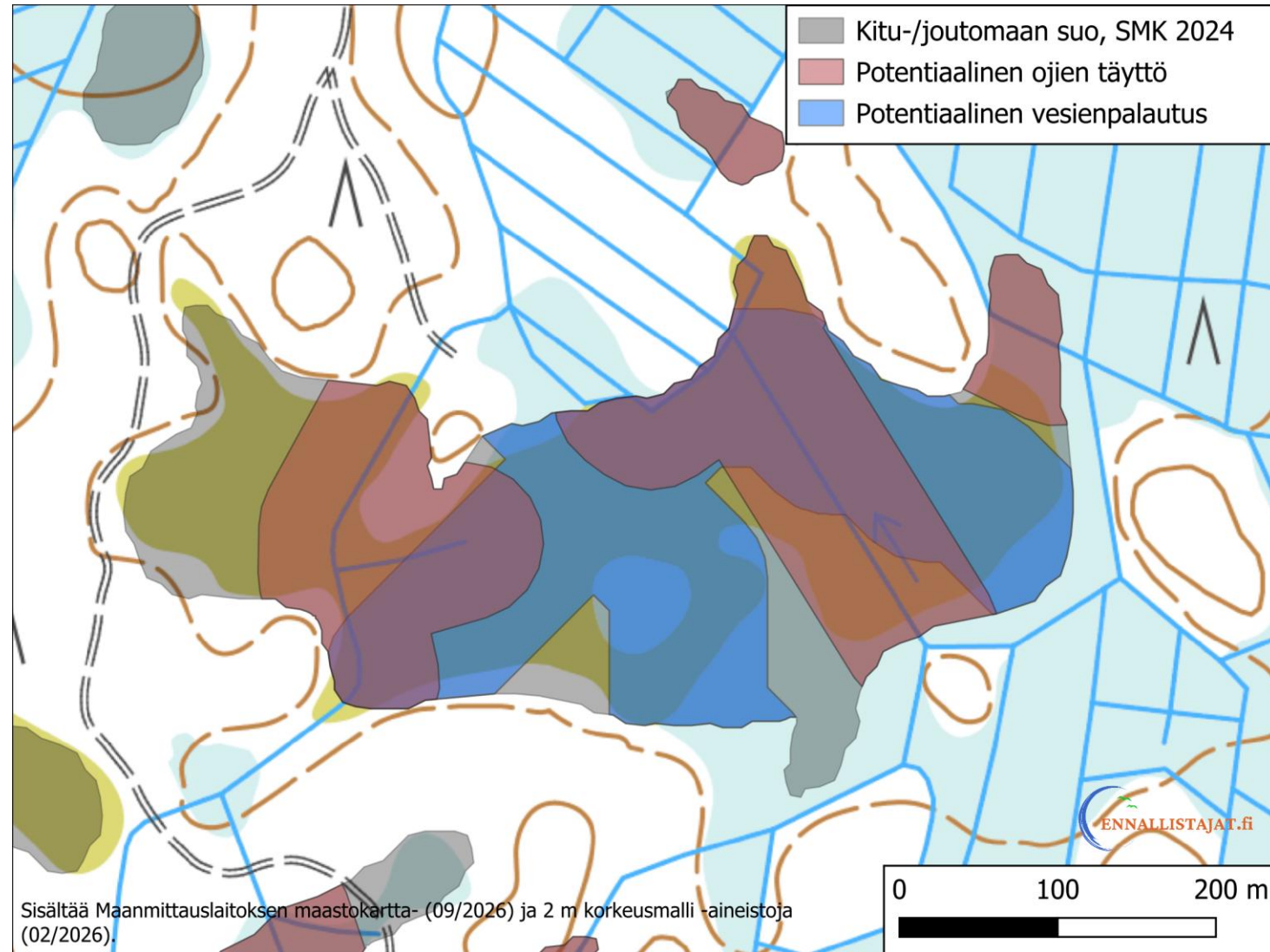
Aikataulu

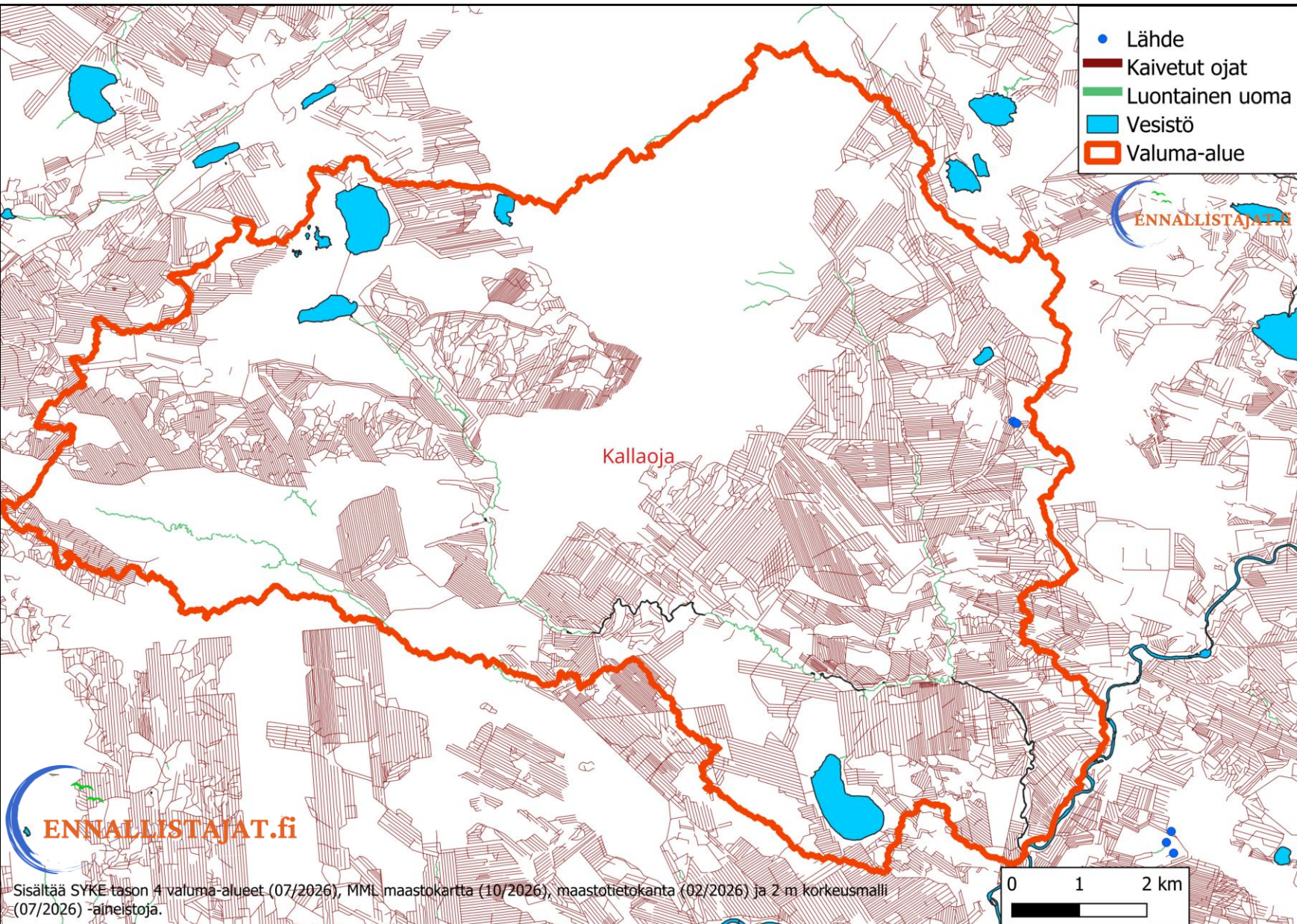
- Kesä 2026: hanke käynnistyi
- Lokakuu 2026: maanomistajatilaisuus ja hankkeen esittely
- Tammikuu 2027: valuma-aluesuunnitelman on määrä valmistua
- Helmikuu 2027: valuma-aluesuunnitelman esittelytilaisuus maanomistajille
- 2027-2028: kohdekohtaista suunnittelua ja toteuttamista
- Hanke päättyy syksyllä 2028

Menetelmät ja alustavat tulokset

Menetelmät

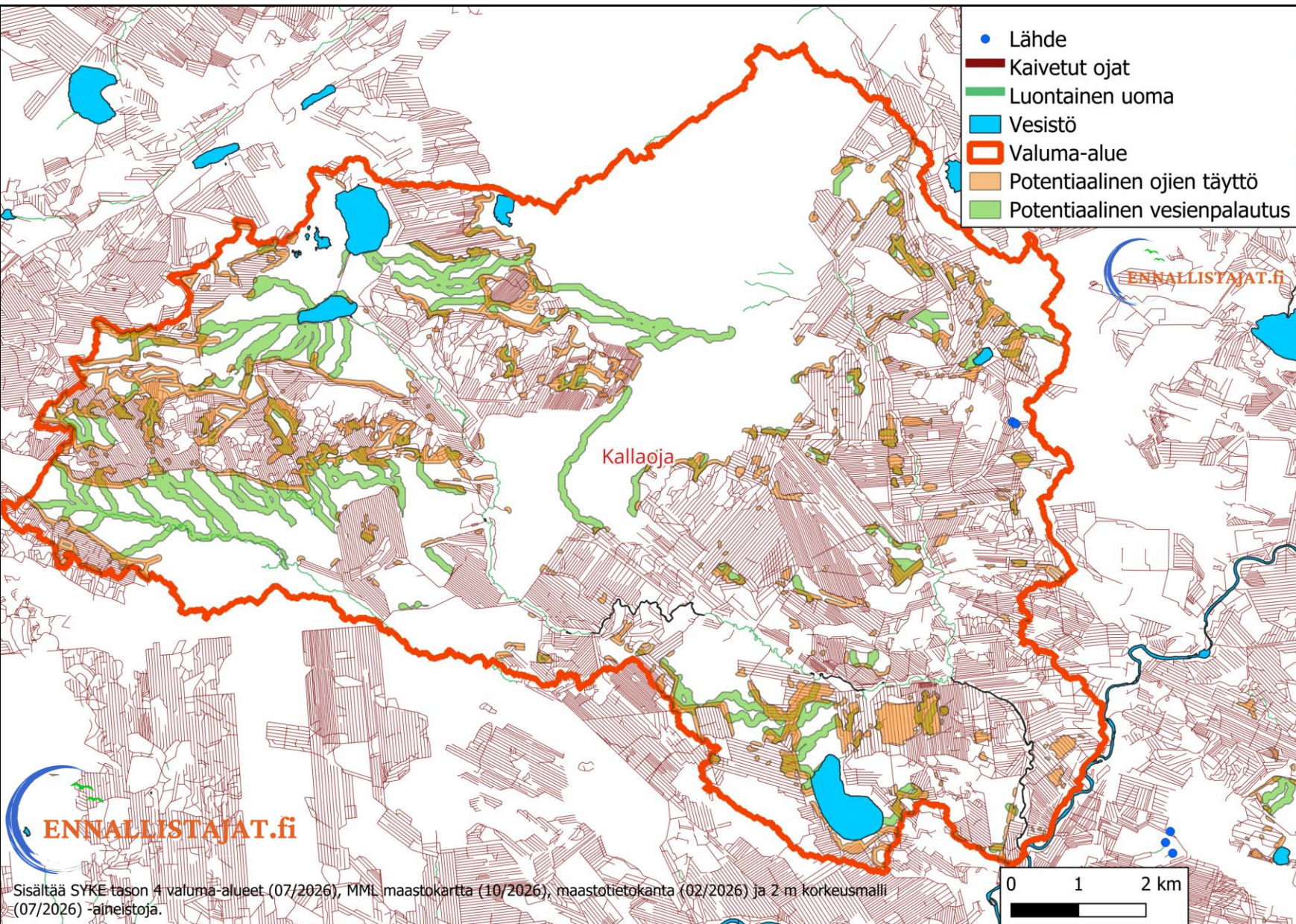
- Valuma-alueelta määritetään systemaattisesti kaikki potentiaaliset heikkokasvuiset ojitetut suoalueet tai vesienpalautuspaikat
- Paikannetut kohteet priorisoidaan
- Tärkeimpien kohteiden soveltuvuutta arvioidaan maastossa
- Lisäksi alueelle ehdotetaan mahdollisia kosteikkoja, luontaisten uomien palautusta tai uoman luonnonmukaistamista tarpeen mukaan
- Ensisijaisesti tulisi kuitenkin pyrkiä ennallistamaan soita

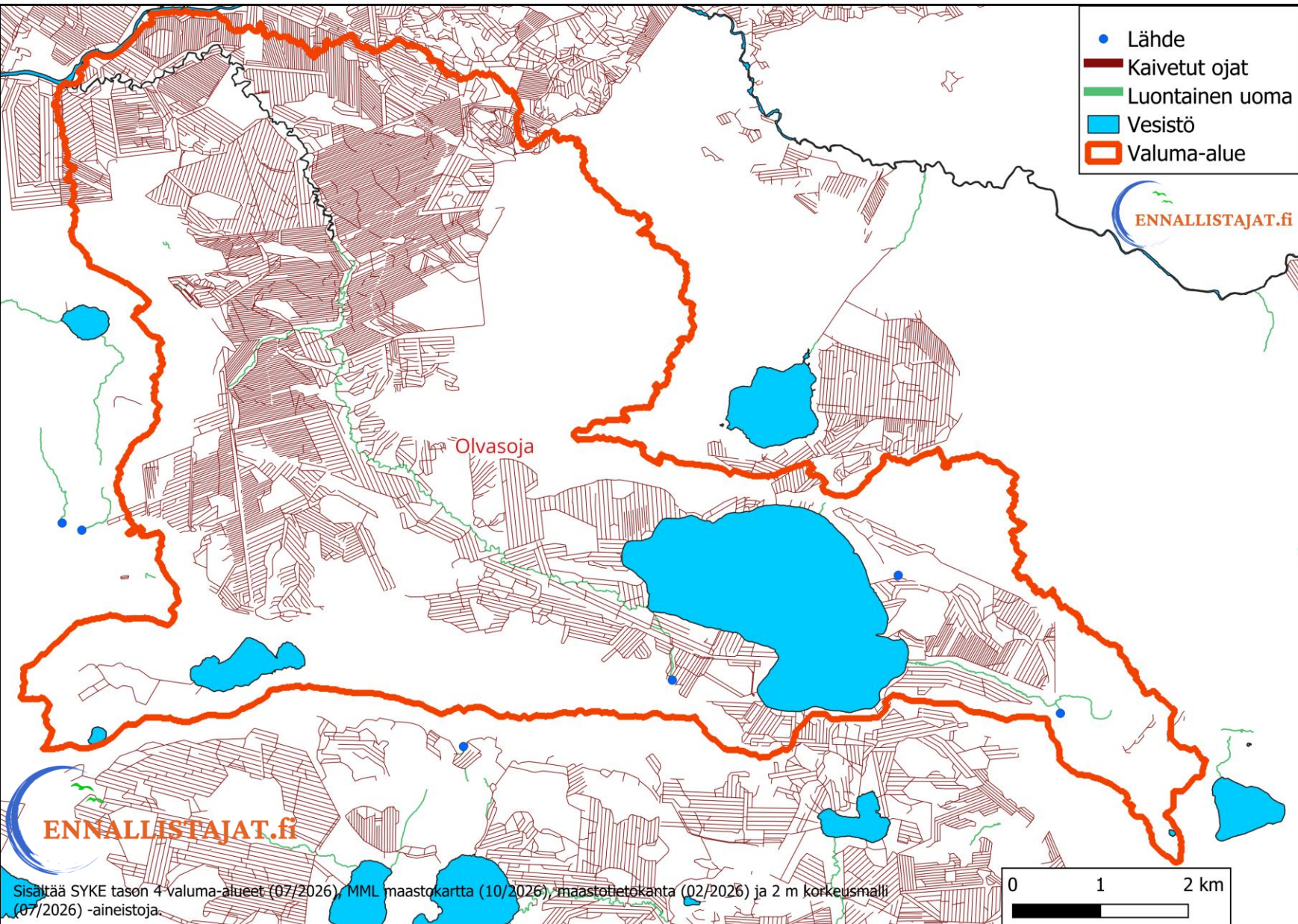
Kallaoja

- Järviä/Lampia 167 ha, osuus koko valuma-alueesta 1,5 %
- Luontaista pienuomaa 31 km
- Kaivettua ojaa 1 566 km, ojitusosuus 55 %

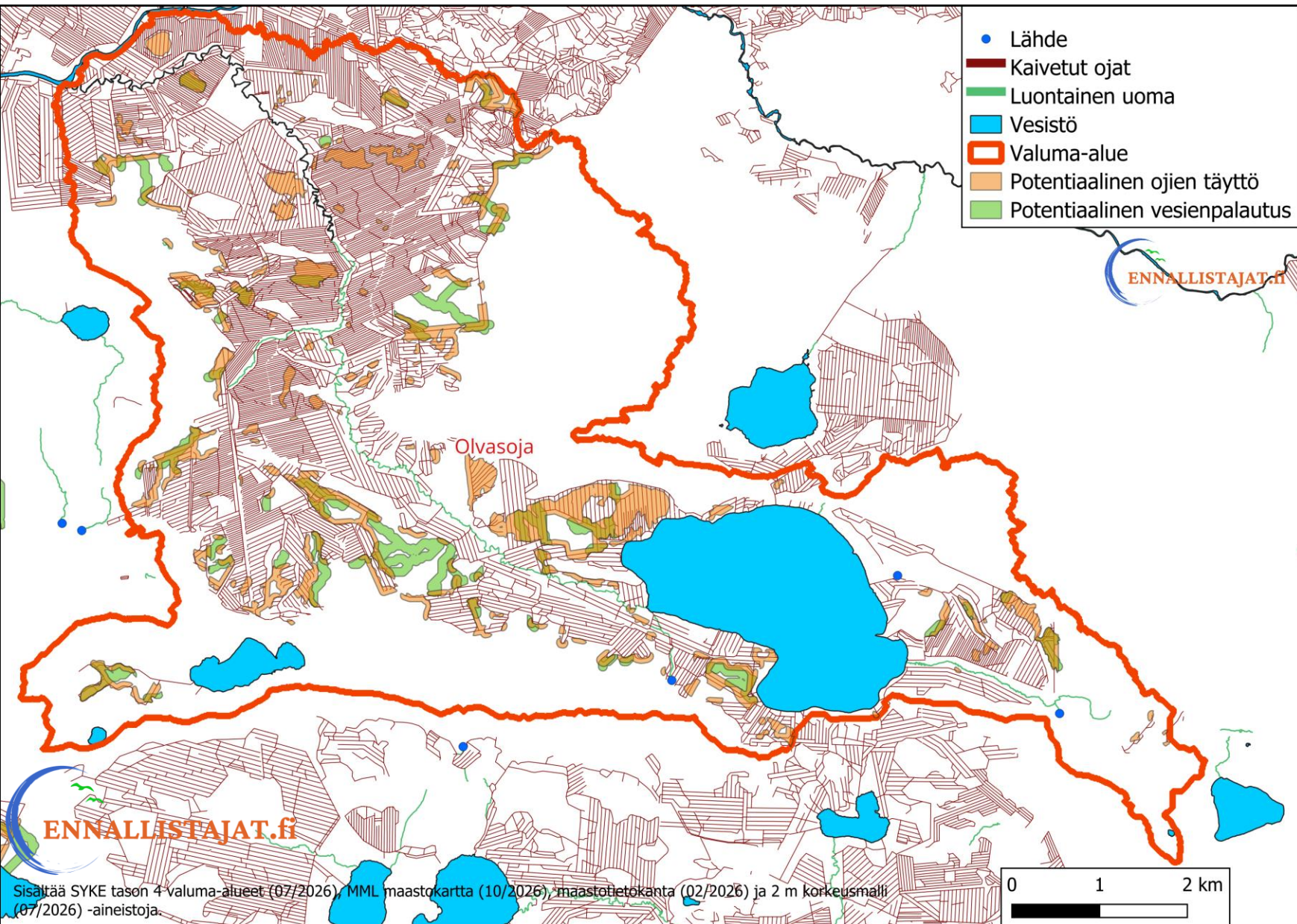
Kallaoja

- Järviä/Lampia 167 ha, osuus 1,5 %
- Luontaista pienuomaa 31 km
- Kaivettua ojaa 1 566 km, ojitusosuus 55 %
- Potentiaalisia ennallistettavia soita 188 kpl yhteensä 994 ha
- Potentiaalisia vesienpalautuskohteita 33 kpl yhteensä 927 ha vaikutusalueella

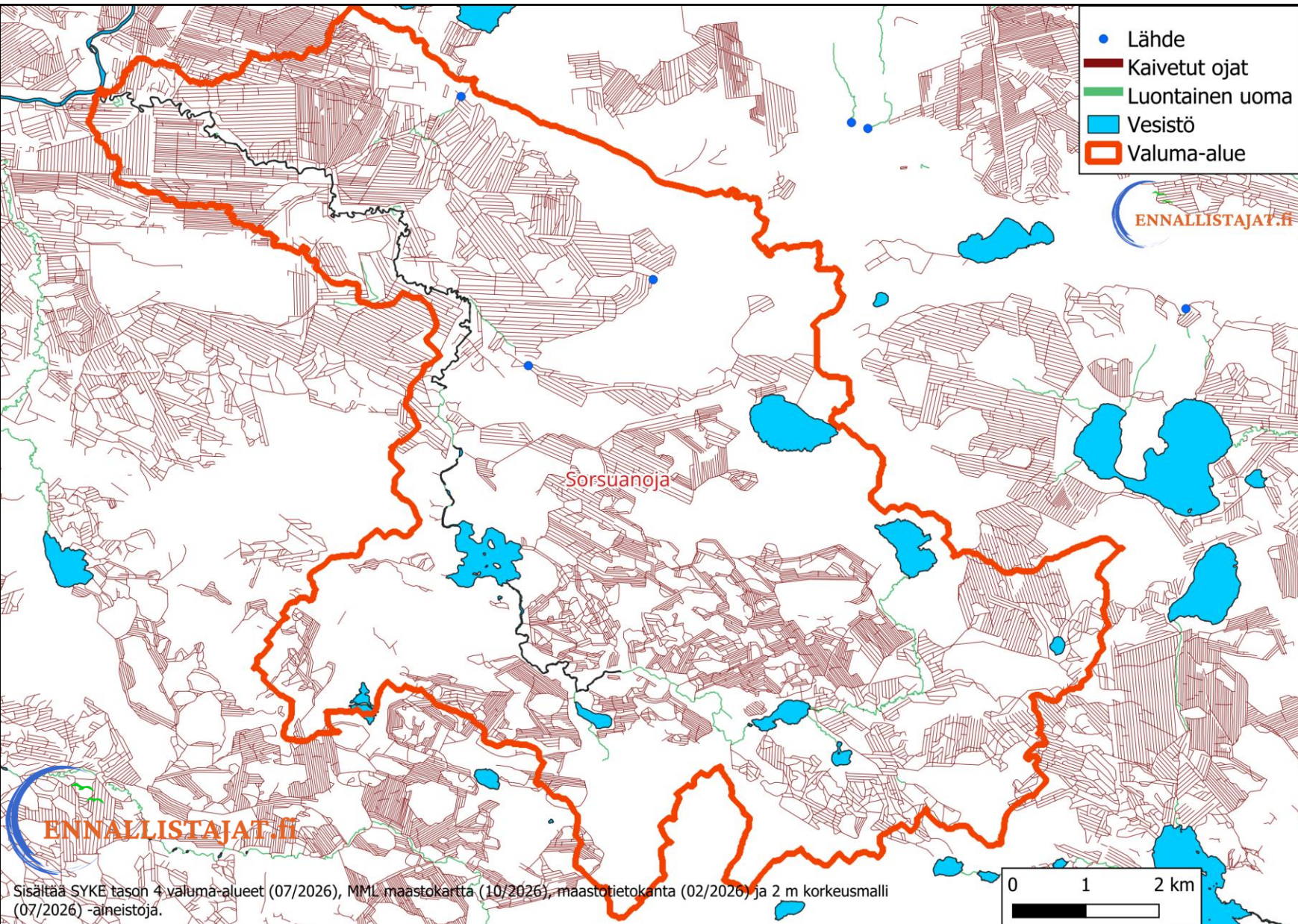
Olvasoja

- Järviä/Lampia 506 ha, osuus 8 %
- Luontaista pienuomaa 16 km
- Kaivettua ojaa 818 km, ojitusosuus 49 %

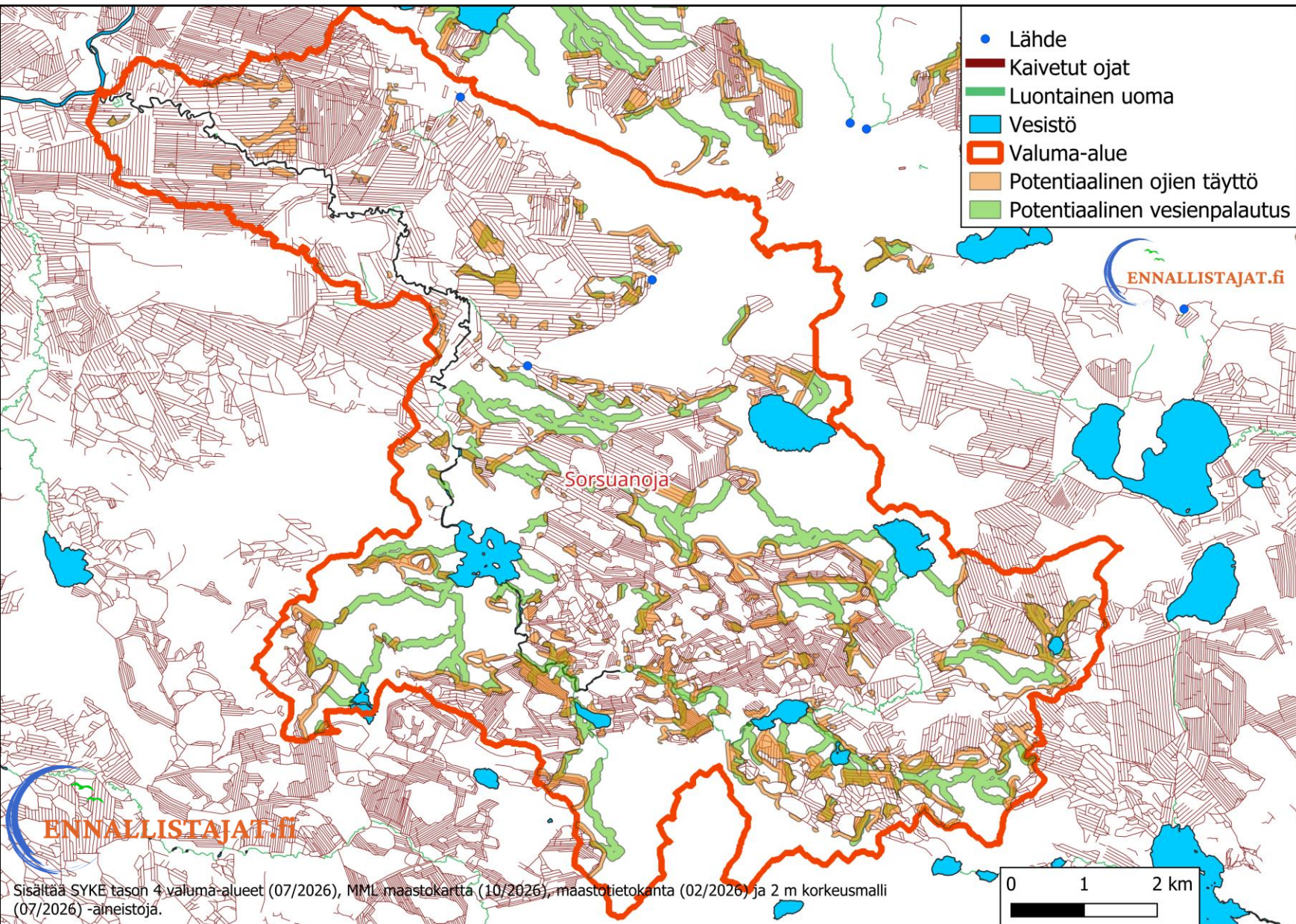
Olvasoja

- Järviä/Lampia 506 ha, osuus 8 %
- Luontaista pienuomaa 16 km
- Kaivettua ojaa 818 km, ojitusosuus 49 %
- Potentiaalisia ennallistettavia soita 94 kpl yhteensä 430 ha
- Potentiaalisia vesienpalautuskohteita 23 kpl yhteensä 204 ha vaikutusalueella

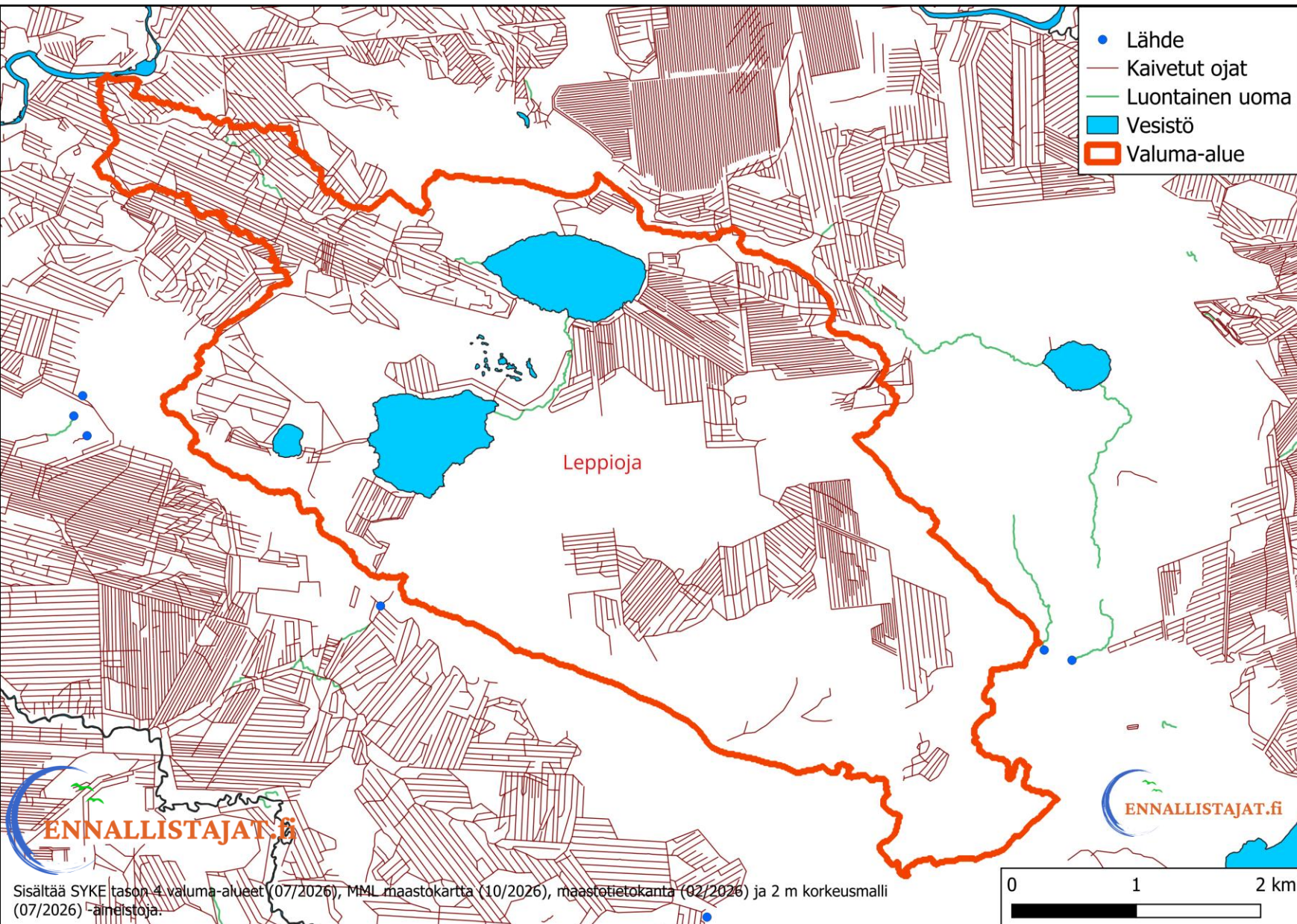
Sorsuanoja

- Järviä/Lampia 182 ha, osuus 2,3 %
- Luontaista pienuomaa 16 km
- Kaivettua ojaa 1 050 km, ojitusosuus 54 %

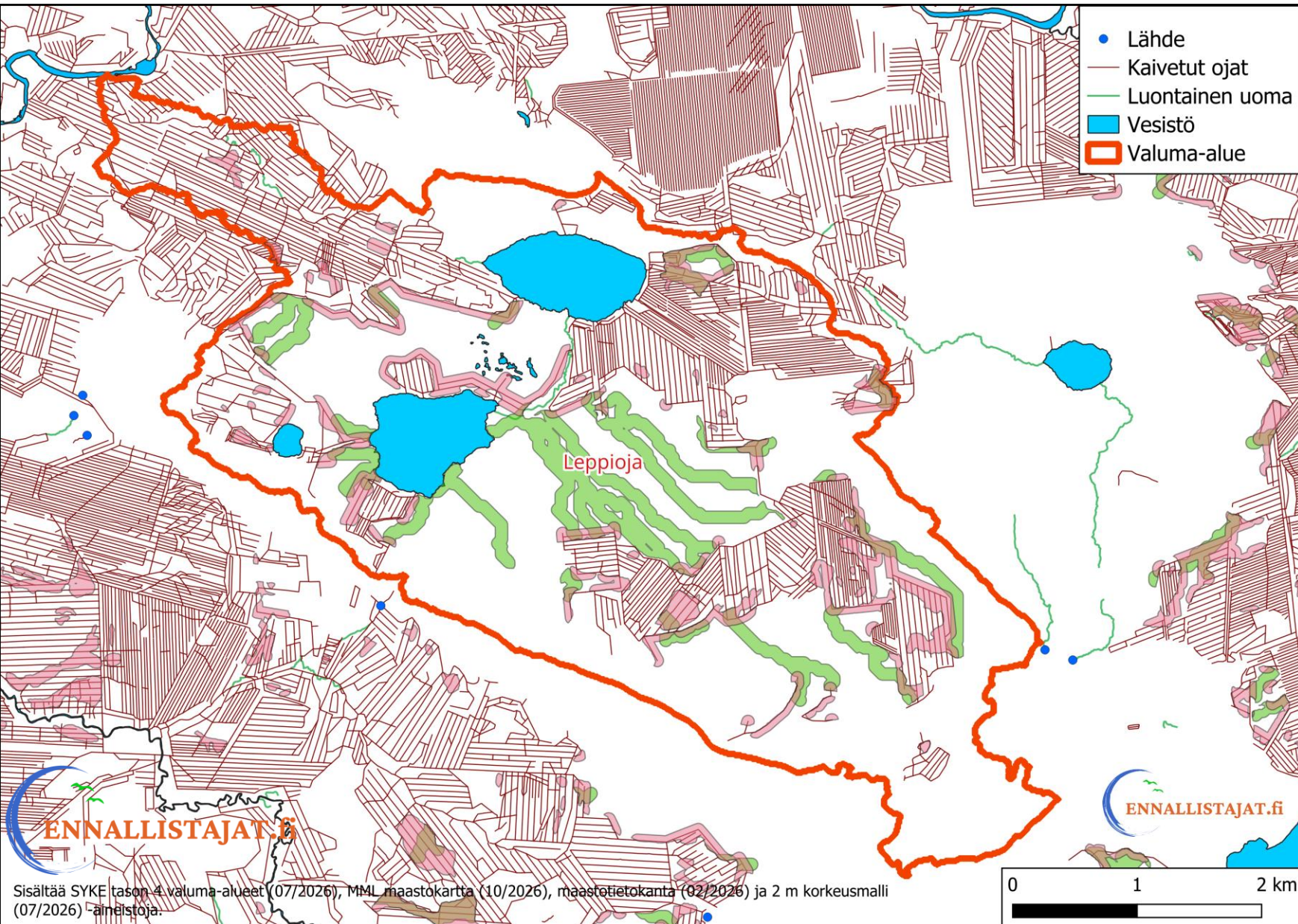
Sorsuanoja

- Järviä/Lampia 182 ha, osuus 2,3 %
- Luontaista pienuomaa 16 km
- Kaivettua ojaa 1 050 km, ojitusosuus 54 %
- Potentiaalisia ennallistettavia soita 119 kpl yhteensä 790 ha
- Potentiaalisia vesienpalautuskohteita 21 kpl yhteensä 700 ha vaikutusalueella

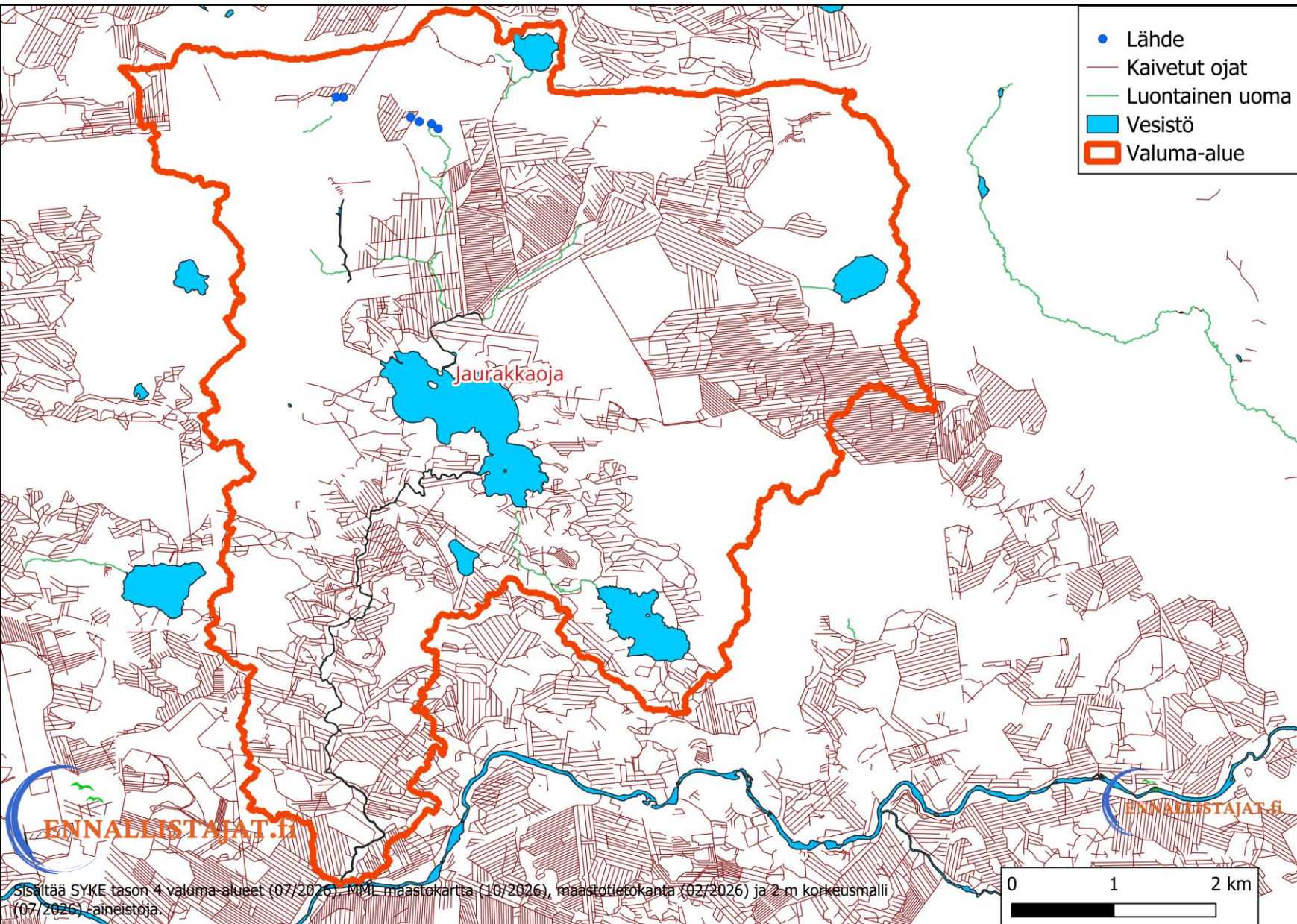
Leppioja

- Järviä/Lampia 128 ha, osuus 6 %
- Luontaista pienuomaa 2,3 km
- Kaivettua ojaa 244 km, ojitusosuus 44 %

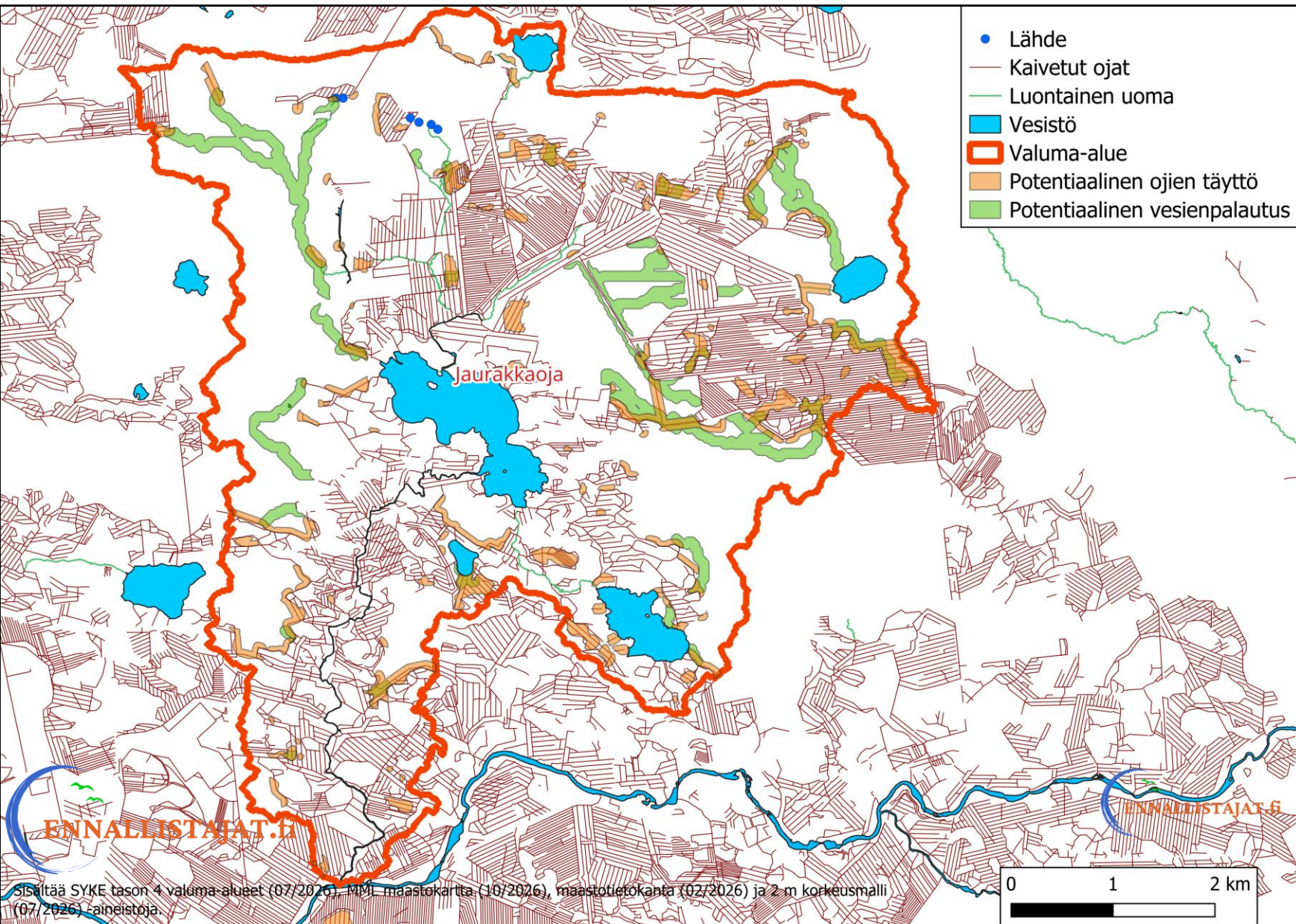
Leppioja

- Järviä/Lampia 128 ha, osuus 6 %
- Luontaista pienuomaa 2,3 km
- Kaivettua ojaa 244 km, ojitusosuus 44 %
- Potentiaalisia ennallistettavia soita 30 kpl yhteensä 206 ha
- Potentiaalisia vesienpalautuskohteita 4 kpl yhteensä 232 ha vaikutusalueella

Jaurakkaoja

- Järviä/Lampia 171 ha, osuus 4,4 %
- Luontaista pienuomaa 8,6 km
- Kaivettua ojaa 461 km, ojitusosuus 50 %

Jaurakka-alue

- Järviä/Lampia 171 ha, osuus 4,4 %
- Luontaista pienuomaa 8,6 km
- Kaivettua ojaa 461 km, ojitusosuus 50 %
- Potentiaalisia ennallistettavia soita 67 kpl yhteensä 231 ha
- Potentiaalisia vesienpalautuskohteita 14 kpl yhteensä 238 ha vaikutusalueella

An aerial photograph of a natural landscape. The foreground is filled with a dense forest of tall, thin trees, mostly conifers, with some autumn-colored deciduous trees interspersed. The background is a vast, flat wetland or marsh area with patches of water and low-lying vegetation. The sky is overcast and grey.

Rahoitus ja maanomistajan hyödyt

Rahoituskeinoja

- Erilaiset julkisen rahan hankkeet, kuten nyt käynnissä olevat
- Metsätalouden kannustejärjestelmä
- Luonnonarvomarkkinat
- Muut mahdolliset uudet

Tulosperusteinen Metka-tuki

- Metsätalouden kannustejärjestelmän tuella voidaan rahoittaa soiden ennallistamista 100 % tuella
 - Maanomistajalle **voidaan maksaa myös korvausta** onnistuneista toteutuksista
 - Lisäksi **puunmyyntituloja saa tulla** alueelta
 - Erityisen hyviä kohteita ravinteiset suot (letot/korvet), mutta muutkin kelpaavat etenkin vesiensuojelutarkoituksessa

Metka-tuen prosessi

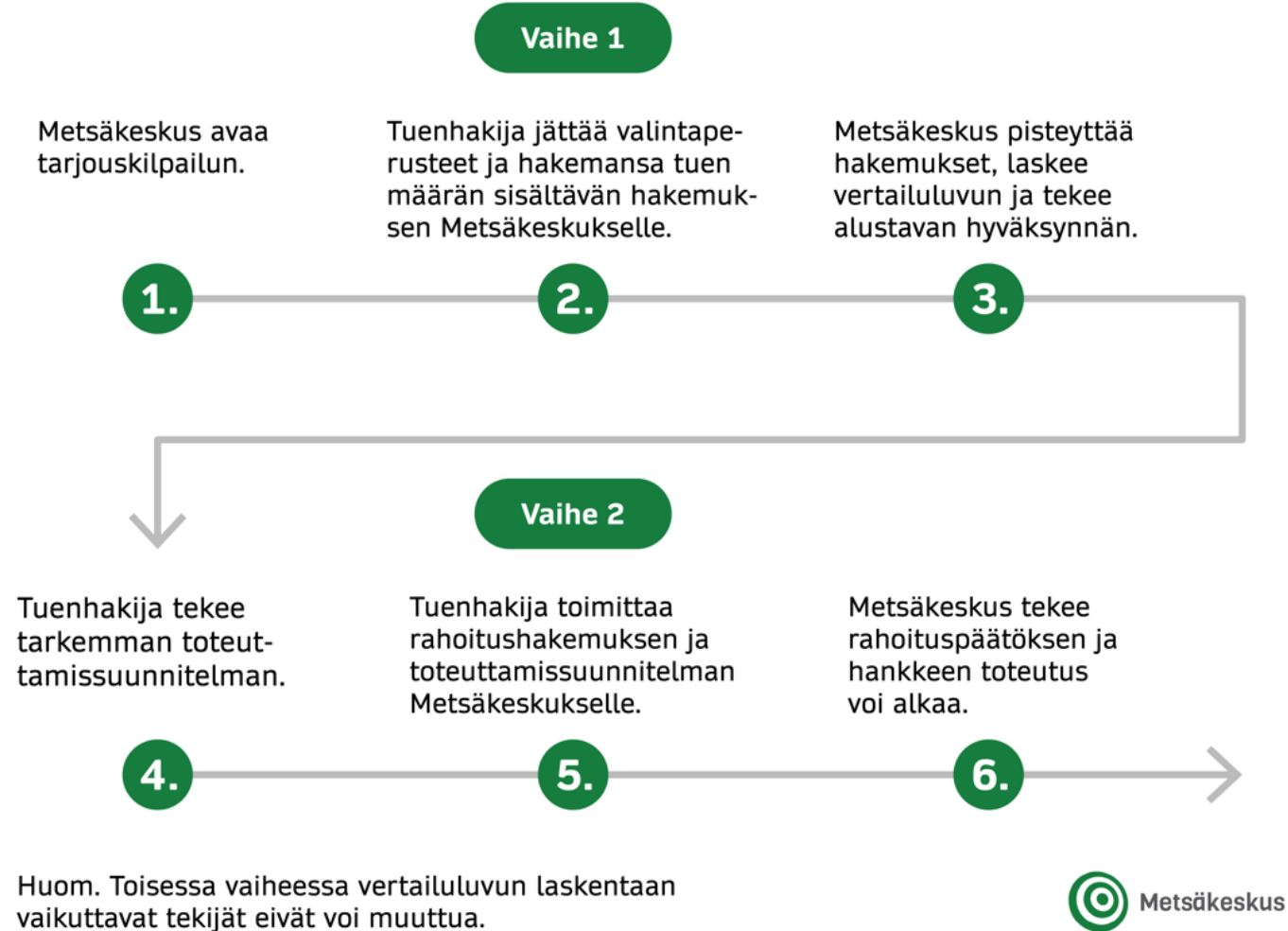
- Tuki maksetaan töiden osalta niiden valmistuttua
- Maanomistajalle maksetaan korvaus 8 vuoden päästä, jos kohde on pysynyt ennallistettuna
- Työn tulos on kartoitettava 8 vuoden kuluttua ja haettava tuen loppuosuus Metsäkeskukselta

Suon ennallistamistuloksen pisteytys

Arviointiperuste	Pisteet		
	0	1	2
Vesien johtamisen onnistuminen aiotulta alueelta	Ei	Osittain	Kyllä
Tukittujen ojien vuotamattomuus	Tukituissa ojissa on oikovirtauksia	Tukituissa ojissa on vain vähäisiä oikovirtauksia, jotka eivät vaikuta merkittävästi suon ennallistumiseen	Tukituissa ojissa ei ole oikovirtauksia
Suokasvillisuuden elpyminen	Ei ollenkaan tai heikosti	Osittain	Hyvin

- Suon ennallistamisen tulos katsotaan saavutetuksi, jos hanke saa toteutuksesta vähintään kolme pistettä.

Suon ennallistaminen

Kuvitteellinen esimerkkihanke Metka-tuella

- 20 ha kitukasvuinen suoalue, jossa 2 maanomistajaa
- Odotetut kustannukset
 - Suunnittelu: 6 500 €
 - Toteutustyöt: 15 000 €
 - Yhteensä 21 500 €
- Tukea haetaan alkuvaiheessa 21 500 € (80 %)
- 8 vuoden kuluttua maksetaan lisäksi 5 375 € (20 %)
 - Tuloksen kartoitustyö 1 375 €
 - Maanomistaja 1 saa 2 000 €
 - Maanomistaja 2 saa 2 000 €
- Huom. summat aina hankekohtaisia ja voivat poiketa tässä esitellystä!

= Tuloa 200 €/ha kertakorvauksena!
Puustoisilla kohteilla lisäksi puunmyyntitulot ja vältetään ~1500 €/ha uudistamiskustannukset

Seuraava hakukierros alkuvuodesta 2027, johon toivotaan kohteita

Luonnonarvomarkkinat

- Maanomistaja voi saada tuloa luonnonarvojen tuottamisesta esimerkiksi ennallistamalla tai suojelemalla alueitaan.
- Yritykset ja muut toimijat ostavat luontohyötyjä tukeakseen luonnon monimuotoisuutta tai hyvittääkseen luontohaittoja ekologisen kompensaation ehtojen mukaisesti.
- Kauppa perustuu vapaaehtoisuuteen. Korvaus, toimenpiteet ja alueen käyttöä koskevat ehdot sovitaan erikseen.
- Luontohyödyt täytyy osoittaa luotettavasti ja niiden säilyminen turvata. Kohteen soveltuvuus ja korvaus arvioidaan tapauskohtaisesti.

Ennallistajat Groupin yleinen palvelumalli

Kyselyn täyttäneiden kesken arvonta

- Täyttämällä kyselyn osallistut 100 € K-ryhmän lahjakortin arvontaan.
- Lahjakortti arvotaan kiinteistötunnuksen perusteella hankealueelta tietonsa jättäneiden kesken kahden viikon kuluttua.
- Kyselyn voi täyttää, vaikka kiinteistö sijaitsisikin muualla, mutta arvontaan ei silloin voi osallistua.
- **Kysely ei sido mihinkään ja sillä voi myös ilmoittaa haluttomuutensa ennallistamistoimiin.**
- Arpajaisten säännöt löytyvät hankesivuiltamme: <https://ennallistajat.fi/nuorittajoen-neljan-osavaluma-alueen-suunnittelu-2026/>
- Eli lomakkeen myötä vain ilmoitat oman näkemyksesi.
- **Lomake ei ole vielä sopimus suuntaan taikka toiseen!**

Kiitos!

info@ennallistajat.fi

www.ennallistajat.fi